

Huvudman

Umeå kommun
umea.kommun@umea.se

Beslut

Datum 2025-06-10

Dnr SI 2025:2713

Sida **1 (8)**

Ärendet

Tillsyn av kommunal vuxenutbildning vid Umevux SFI i Umeå kommun.

Beslut

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Umeå kommun en anmärkning rörande brister avseende betygskatalog. Umeå kommun ska senast den **3 oktober 2025** ha vidtagit de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser att varje elev ges stöd och undervisning utifrån sina behov och förutsättningar, undervisningen sker under ledning av lärare, extra anpassningar samt att utbildningen i svenska för invandrare omfattar kursplanens syfte, mål och karaktär.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2025:2713) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har våren 2025 inlett en tillsyn av kommunal vuxenutbildning vid Umevux SFI i Umeå kommun. Umevux SFI bedriver utbildning i svenska för invandrare, SFI.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Umevux SFI följer gällande bestämmelser om betygskatalog, att varje elev ges stöd och undervisning utifrån sina behov och förutsättningar, att undervisningen sker under ledning av lärare, arbetet med extra anpassningar samt att

utbildningen i svenska för invandrare omfattar kursplanens syfte, mål och karaktär.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal med funktioner gällande stöd samt studie- och yrkesvägledning, biträdande rektorn och rektorn mellan den 28 april 2025 och 30 april 2025. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat betygskatalog. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Anmärkning

Betygskatalog

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har tagit del av en förteckning över den personal som undervisar eleverna på SFI och betygskataloger från den 6 augusti 2024 till den 3 mars 2025. Av förteckningen över undervisande personal framgår att samtliga lärare har lärarlegitimation.

Av betygskatalogerna framgår att lärarna som ansvarat för undervisningen har signerat och daterat uppgifterna om betyg i betygskatalogen i respektive kurs, förutom i en kurs där biträdande rektorn har signerat och daterat betygskatalogen samt i tre kurser där lärarsignatur saknas. I intervju med biträdande rektorn och rektorn framgår att detta beror på oförutsedd frånvaro hos den lärare som ansvarat för undervisningen och i praktiken beslutat om betygen. Av intervju med biträdande rektorn och rektorn framgår att biträdande rektorn har signerat i betygskatalogen med anledning av att den undervisande läraren blivit tjänstledig.

Rättslig reglering

Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas (3 kap. 16 §§ skollagen).

Beslut om betyg ska dokumenteras i en betygskatalog (4 kap. 11 § förordningen om vuxenutbildning).

Enligt Skolverkets föreskrifter om betygskatalog för vuxenutbildningen ska betygskatalogen föras löpande. Beslut om betyg ska föras in i betygskatalogen i anslutning till att kursen, delkursen, nivån eller delnivån i ämnet har avslutats. Den eller de som beslutar om ett betyg ska datera uppgiften i betygskatalogen och förse uppgiften med sin egenhändiga signatur. Om betygskatalogen förs elektroniskt får uppgiften i stället skrivas under elektroniskt (5–7 §§ SKOLFS 2012:8).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i verksamhetens betygskatalog. Detta eftersom det förekommer att några uppgifter om betyg inte har signerats samt att betyg i en kurs för en grupp elever har signerats av den biträdande rektorn och inte av den lärare som har ansvarat för undervisningen.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Umeå kommuns verksamhet vid Umevux SFI uppfyller inte författningarnas krav vad gäller förandet av betygskatalog. Utredningen visar att det i ett fåtal fall saknas signatur i betygskatalogen av undervisade lärare. Orsaken till detta uppges vara oförutsedd frånvaro hos läraren. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och finner därför skäl att tilldela Umeå kommun en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Varje elev ges stöd och undervisning utifrån sina behov och förutsättningar

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Lärare, studie- och yrkesvägledare och biträdande rektorn uppger i intervju att eleverna kommer till skolan via olika vägar vilket gör att den information de har om eleverna innan skolstart kan variera. Lärare och biträdande rektorn uppger att skolans mottagningsfunktion underlättar placeringen av eleverna när de väl är på plats i skolan. På mottagningen guidas eleverna och det genomförs en grundläggande kartläggning där frågor ställs om utbildningsbakgrund, tidigare erfarenheter, mål med studierna samt eventuell sysselsättning. Denna information används vid en första placering av eleverna.

Av utredningen framgår att SFI Umevux erbjuder de tre olika studievägar och fyra olika kurser som ingår i den kommunala vuxenutbildningen i svenska för invandrare. Vilken studieväg en elev placeras i baseras på tidigare utbildningsbakgrund och önskat studietempo och vilken kurs eleven placeras i baseras på kunskaper i svenska. Undervisningen erbjuds dessutom som distans-, kvälls- eller dagkurs. Elever, lärare, representanter för elevhälsan samt rektorn och biträdande rektorn uppger att utbildningen utformas så att elevernas behov och förutsättningar tillgodoses.

Elever, lärare och biträdande rektorn uppger att alla elever som inte tidigare har studerat svenska börjar i en startkurs som fungerar som en introduktion till det svenska språket och till studier inom SFI. Denna kurs utgör den första delen i den kurs eleven placerats i. Lärare och studie- och yrkesvägledare uppger att startkursen fungerar som en introduktion till det svenska språket och till studier inom SFI. Läraren på startkursen kan identifiera om eleven placerats i fel studieväg, i fel kurs eller fel studiesätt. Även studie- och yrkesvägledare träffar eleven under startkursen för ytterligare samtal om utbildningsbakgrund elevens behov och framtida mål.

Lärare och studie- och yrkesvägledare uppger att en "rotation" sker var tionde vecka, då bedöms om eleven är redo att skriva nationella prov, uppfyller betygskriterierna för en kurs och därmed kan byta till nästa kurs. Elever kan även flyttas mellan kurser inom dessa tio veckor om deras progression är snabb.

Rättslig reglering

Utgångspunkten för utbildningen av en enskild elev ska vara elevens behov och förutsättningar (20 kap. 2 § skollagen).

I vuxenutbildning ska hänsyn tas till de enskilda elevernas olika förutsättningar, behov och kunskapsnivå. Det finns också olika vägar att nå målen. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen.

Vuxenutbildningen ska stödja de elever som under sin studietid har behov av att kombinera utbildning och arbete. Flexibilitet ska alltid eftersträvas när det gäller utbildningen och det kan handla om plats för utbildningens genomförande, tid, studietakt, studieform och sätt att lära (förordning om läroplan för vuxenutbildningen (SKOLFS 2012:101), avsnitt 1 En likvärdig utbildning).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Undervisningen sker under ledning av lärare**Omständigheter som ligger till grund för bedömningen**

Av intervjuer och av den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av framgår att undervisningen sker genom klassrumsundervisning och distansundervisning. Elever som går utbildningen som klassrumsundervisning har fem lektioner i veckan under ledning av lärare. Elever som går utbildningen på distans har en obligatorisk och lärarledd lektion i veckan och övrig tid sker undervisningen som självstudier digitalt via lärarens planering och handledning.

Rättslig reglering

Med undervisning avses processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till skollagen och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden (1 kap. 3 § skollagen).

En legitimerad lärare har ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver. Detsamma gäller en lärare som är undantagen från krav på legitimation enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 2 kap. 13 § tredje stycket och den som bedriver undervisning i fall som avses i 2 kap. 17 § och 18 § andra stycket 1–3 (2 kap. 15 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Extra anpassningar**Omständigheter som ligger till grund för bedömningen**

Elever uppger att lärarna uppmärksammar de svårigheter som eleverna har och ger individuella extra anpassningar. Lärare uppger att extra anpassningar ges när det inte sker någon progression hos eleven, trots att eleven är närvarande och försöker. Biträdande rektor uppger att behovet av stöd kan framkomma vid olika tillfällen, exempelvis under mottagningssamtalen, i samband med startkursen eller vid arbetet med Skolverkets kartläggningsmaterial.

I intervjuer framkommer att eleverna kan få extra anpassningar exempelvis genom individuellt stöd från läraren eller genom att besöka lärcentrum för att träna på exempelvis muntlig kommunikation. Extra anpassningar för syn, hörsel eller liknande behov hanteras främst av läraren i klassrummet men kan även ges via digitala plattformar. Lärare uppger dessutom att extra anpassningar kan göras vid examination, såsom förlängd skrivtid, användning av hörlurar eller möjlighet att sitta enskilt.

I intervjuer framkommer att lärarna dels kan ge extra anpassningar på egen hand och dels kan få stöd av verksamhetens stödteam i utarbetandet av extra anpassningar. Stödteamet kopplas in genom att lärarna aktualiserar elevernas behov genom blanketten "Uppmärksammas av elev" samt via skolans journalsystem. Blanketten skickas till stödteamet, som beslutar om vilket stöd eleven ska få. Stödteamet består av studie- och yrkesvägledare, två koordinatörer med ansvar för kombinationsutbildningar, samt biträdande rektorer och rektorer. Stödteamet träffas varannan vecka för att diskutera elevärenden som aktualiserats av lärare. Där görs en bedömning av elevens behov och tar fram en plan för de extra anpassningar som ska genomföras. Dessa följs upp vid nästkommande möte. Lärare, stödfunktion, kurator och biträdande rektor uppger att såväl de extra anpassningar som lärarna själva genomför som de som beslutas i stödteamet dokumenteras i skolans journalsystem.

Rättslig reglering

Om en lärare befarar att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas, ska eleven ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen (3 kap. 5 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Utbildningen i svenska för invandrare omfattar kursplanens syfte, mål och karaktär**Omständigheter som ligger till grund för bedömningen**

Lärare och biträdande rektorn uppger att lärarna diskuterar hur undervisningen ska motsvara kursplanen. Detta sker genom kollegialt arbete vid APT-möten där samtliga lärare deltar, samt vid så kallade spårmöten där alla lärare inom en studieväg medverkar.

Lärare uppger att sambedömning är ett sätt att kvalitetssäkra arbetet med undervisningen i relation till kursplanens syfte och mål. Lärarna uppger vidare att gemensamma bedömningsunderlag används, där samtliga delar av det centrala innehållet beaktas vid planering och genomförande av undervisningen. Lärare uppger att de regelbundet håller sig uppdaterade kring styrdokumentet och utformar undervisningen i enlighet med dessa. Dessutom används de nationella proven som verktyg för att säkerställa att undervisningen följer kursens syfte.

Biträdande rektorn uppger att det finns en gemensam struktur för undervisningen på skolan. Lärarna arbetar traditionellt med olika teman i undervisningen. Det sker även en översyn av kursplanerna, och en förstelärare har ansvar för att bevaka detta arbete.

Rättslig reglering

För kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare ska det finnas en kursplan. Den ska ge utrymme för läraren och eleverna att själva planera undervisningen. Av kursplanen ska betygskriterierna för varje kurs framgå (2 kap. 12 § förordning om vuxenutbildning).

I kursplanen för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare framgår bland annat utbildningens syfte samt utbildningens mål och karaktär (Skolverket föreskrifter SKOLFS 2017:91).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av utredaren Caroline Rönnegård.

I ärendets slutliga handläggning har även utredarna Johan Runemark
Brydsten (föredragande) och Magnus Ledman medverkat.